

UDK 821.163.42(091)

Pregledni rad

Primljen 8.12.2016.

Prihvaćen 18.6.2018.

ŽELJKO VEGH

Knjižnice grada Zagreba - Gradska knjižnica

Starčevićev trg 6, Zagreb

zelko.vegh@kgz.hr

CENZURA KRŠĆANSKIH KNJIGA U ČASOPISU KNJIGA I ČITAOCI (1967.–1979.) DRUŠTVA BIBLIOTEKARA HRVATSKE (HRVATSKOGA BIBLIOTEKARSKOG DRUŠTVA)

U radu autor prikazuje povijest časopisa *Knjiga i čitaoci*, koji je bio namijenjen knjižnicama u Hrvatskoj. Kako su glavni prilozi u časopisu bili popisi novih knjiga u knjižnicama te prikazi odabranih novih naslova, časopis je imao izuzetno veliku ulogu u politici nabave novih knjiga za knjižnice. U dvanaest godina postojanja časopis je u popisima novih knjiga naveo svega desetak knjiga koje su sadržavale temu kršćanske vjere, a neke od tih knjiga napisali su marksisti. Uredništvo časopisa postavilo je kao uzor svakome knjižničaru vođu Oktobarske revolucije Vladimir Iljiča Lenjina, koji je smatrao da knjižnica ne vrijedi onoliko koliko ima starih i rijetkih knjiga, nego koliko ima knjiga koje promiču ideje boljševičke revolucije. Stoga je časopis zagovarao „socijalističkog bibliotekara“, knjižničara koji pomoću knjiga promiče ideje socijalističke revolucije.

Izdavanje časopisa pokrenuo je 1967. Savez ustanova i organizacija za širenje knjige SRH pri Prosvjetnom saboru SRH, od 1968. suizdavač je Društvo bibliotekara Hrvatske, od 1970. jedini je izdavač DBH, koje je 1971. promijenilo ime u Hrvatsko bibliotekarsko društvo. U prve dvije godine izlaženja ključnu ulogu u uređivanju časopisa ima je Vinko Lalić, tajnik Saveza ustanova i organizacija za širenje knjige SRH, kasnije su glavnu ulogu preuzeli knjižničar Knjižnice Božidara Adžije Mijo Haramina i Dubravko Štiglić, knjižničar Gradske knjižnice u Zagrebu.

U završnom dijelu članka autor navodi niz knjiga koje je u razdoblju od 1967. do 1979. objavilo Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, a o izlasku kojih je propustio obavijestiti knjižnice časopis *Knjiga i čitaoci*.

Ključne riječi: cenzura knjiga; časopis *Knjiga i čitaoci*, Hrvatsko bibliotekarsko društvo; komunizam; lenjinizam; „socijalistički bibliotekar“; HKD Sv. Ćirila i Metoda

U radu *Sudbina knjiga kršćanske tematike i nadahnuća u Gradskoj knjižnici u Zagrebu u doba komunizma* (Vegh 2015) pokušao sam pokazati, da je cenzura knjiga u knjižnicama u doba komunizma bila sustavna, i da je sustav cenzure knjiga, koji je premještao knjige iz posudbenog fonda knjižnice u „zatvoreni fond“ bio tajan, sakriven. Dakle sustavnost i tajnovitost bile su dvije temeljne značajke cenzure knjiga u knjižnicama. Stoga i Zakon o bibliotekama, koji je Sabor SR Hrvatske donio 1960. godine, prešućuje postojanje fondova „izlučenih knjiga“, kao i vađenje iz kataloga za članove katalognih listića onih knjiga, koje su premještane u „zatvoreni fond“. Jedan od glavnih ciljeva komunističke države, kao totalitarne države, jest taj, da u gradnji i održavanju sustava sakrivanja knjiga, informacija, znanja, spoznaja, kulture, ne sudjeluju samo neki knjižničari – suradnici UDBE (koji su bili osobito važni u početnom razdoblju komunističke vlasti, a što sam prikazao u navedenom radu o cenzuri knjiga u Gradskoj knjižnici u Zagrebu), nego što veći broj knjižničara, poželjno – svi knjižničari. Stoga je komunistička partija stvarala posebne institucije, paralelne ministarstvima i stručnim udruženjima, kojima je jedina svrha bila usmjeravati kulturne djelatnike da razmišljaju na „pravilan“, dakle totalitaran, komunistički način. Takva je „paralelna institucija“ bila, primjerice, Prosvjetni sabor Hrvatske, u kojemu je postojao i Savez knjižnica i čitaonica, kasnije Savez ustanova i organizacija za širenje knjige SRH. Adresa Saveza bila je na adresi Prosvjetnog sabora Hrvatske, u ulici Socijalističke revolucije 17, danas Ulici kralja Zvonimira. Da bi promovirao ideje socijalističke revolucije među knjižničarima, Savez je objavljivao časopise namijenjene knjižničarima – kako se koji ugasio, tako je novi počeo izlaziti: *Narodna knjižnica*, *Bilten Saveza*, *Knjiga i knjižnica* i *Knjiga i čitaoci*. Od 1956. do 1969., kada je otišao u mirovinu, glavni tajnik Saveza bio je Vinko Lalić (1909. – 1975.). U časopisu *Knjiga i čitaoci*, koji je tema ovoga rada, član uredništva Dubravko Štiglić, knjižničar Gradske knjižnice u Zagrebu, zapisao je i ove retke povodom smrti Vinka Lalića:

„Drug Vinko pripadao je onim predratnim intelektualcima, prosvjetnim radnicima, koji su se još u mladosti opredijelili za progresivna i revolucionarna shvaćanja i koji su svome idealu ostali vjerni do kraja života. (...) Po okupaciji zemlje djeluje isprva kao ilegalni radnik, a potom s cijelom obitelji odlazi u partizane, gdje je predano radio na organiziranju

kulturno-prosvjetnog rada i školstva, pretežno u livanjskom kraju. Nakon oslobođenja drug Lalić dolazi u Zagreb i tu sve do dolaska u Prosvjetni sabor Hrvatske obavlja razne dužnosti u Ministarstvu prosvjete, Uredu za informacije vlade NRH, kao član redakcije *Narodne prosvjete*, tehnički urednik *Republike*, itd.“ (Štiglić 1975: 102-103).

Vinko Lalić nakon gašenja časopisa *Knjiga i knjižnica* (1964.-1966.) 1967. pokreće časopis *Knjiga i čitaoci*, koji će izlaziti do 1979., zahvaljujući Društvu bibliotekara Hrvatske, koje je od 1968. bilo suizdavač časopisa, a od 1970. jedini izdavač (od godišta V. za 1971., br. 2, izdavač mijenja ime u Hrvatsko bibliotekarsko društvo). Godine 1967., kada su izašla dva dvobroja časopisa, glavni urednik je bio Miljenko Pekota, direktor Knjižnice Vladimira Nazora na Črnomercu, a odgovorni urednik je Vinko Lalić. Časopis tijekom svoga postojanja izlazio je najčešće dva do četiri puta godišnje, a najviše je brojeva, čak deset, izašlo 1971. Godine 1968. suizdavač postaje Društvo bibliotekara Hrvatske – predsjednik Društva je bio Aleksandar Stipčević (od 1967. do 1973.), koji nažalost u svojim tekstovima o cenzuri u knjižnicama u doba komunizma ni jednom ne spominje časopis *Knjiga i čitaoci*, koji je imao zadaću učvršćivanje „cenzorske“ svijesti u knjižničara.

Naslovnice časopisa *Knjiga i čitaoci*

Uredništvo časopisa isprva se nalazilo u Ulici Socijalističke revolucije 17 (danas Ulica kralja Zvonimira), a kao članovi uredništva navedeni su: Vinko Lalić, te knjižničari: Aleksandra Malnar, Vlado Pavlinić, Miljenko Pekota i Vladimir Vujnović. Godine 1969. kao član uredništva pojavljuje se Branko Zuppa. Godine 1970., kada Društvo bibliotekara

Hrvatske – Sekcija za narodne knjižnice u potpunosti preuzima izdavanje i uređivanje časopisa, uredništvo se seli na adresu Ilica 163a, gdje se i danas nalazi Čitaonica Vladimira Nazora, a uredništvo čine knjižničari: Kosovka Fadljević, Alaksandra Malnar, Vlado Pavlinić, Miljenko Pekota, Dubravko Štiglic i Vladimir Vujnović. Godine 1974. uredništvo se seli u Radničku biblioteku Božidara Adžije na Lenjinovom trgu br. 2 (danas Trg kralja Krešimira), gdje ostaje do kraja izlaženja časopisa. Uredništvo su činili: Aleksandra Malnar kao glavni i odgovorni urednik i urednički odbor: Kosovka Fadljević, Dubravko Štiglic i Vladimir Vujnović.

Iza bezazlenog naslova *Knjiga i čitaoci* sakrio se časopis koji je njegovao kult vođe Oktobarske revolucije Vladimira Lenjina i kult jugoslavenske „socijalističke revolucije“. Drugi dio sadržaja časopisa činile su vijesti iz knjižnica, obavijesti o novim knjigama u knjižnicama, prikazi novih knjiga te članci koji su na razne načine osvjetljavali fenomen knjige. Iako se tijekom godina izlaženja smanjivao prostor za teme Lenjina i socijalističke revolucije, a više se davalo prostora člancima iz knjižničarske struke i prikazima novih knjiga, teme Lenjina i revolucije bile su konstanta časopisa do kraja izlaženja. Stoga je časopis cijelo vrijeme izlaženje bio isključiv prema knjigama s kršćanskim temama, osim ako o kršćanstvu nisu pisali marksisti. Već iz sadržaja prvog dvobroja časopisa iz 1967. lako iščitavamo o čemu je riječ:

Lenjin: Treba da sanjamo

Maksim Gorki: O Lenjinu

N. K. Krupskaja: Što se dopadalo Lenjinu iz lijepa književnosti

B. Z. (Branko Zuppa): Bibliofili i bibliomani

Zlatko Gorjan: Autor, prevodilac, izdavač

V. L. (Vinko Lalić): Lenjin o bibliotekama

Pregled izašlih knjiga – književnost, stručna literatura, literatura za djecu

Borislav Ostojić: Knjižnica pedagoške gimnazije u Rijeci

Branka Arbanas: Školska biblioteka u Skradu

Knjige – pisci – čitaoci

Zašto Lenjin kao stalna tema u časopisu za knjižničare? U članku „Lenjin o bibliotekama“ Vinko Lalić piše: „U bibliotekarskom poslu Lenjin je najoštrijim riječima osuđivao svaki birokratizam tražeći da sve biblioteke, pa i one najveće, moraju biti pristupačne „ne cehovima učenjaka ..., već masi, gomili, ulici“. Smatrajući da brzi tempo privredne i kulturne izgradnje zahtijeva da se u razmjerno kratkom roku osposobe

stručni kadrovi, on ukazuje na potrebu golemih količina knjiga, velikog bogatstva biblioteka, njihovu laku pristupačnost masama. Stoga je on bio protiv svih „propisa“ i „pravila“ koji bi ograničavali čitaoce da se mogu koristiti knjigama. Po njegovim riječima „gleda se ponos i slava javne biblioteke ne u tome, koliko u njoj ima rijetkosti, koliko nekakvih izdanja iz XVI stoljeća ..., nego u tome, kako široko kolaju knjige u narodu, koliko je novih čitalaca privučeno, kako se brzo zadovoljava svaki zahtjev u pogledu knjige, koliko je knjiga dato na čitanje kod kuće, koliko je djece privučeno čitanju i korištenju bibliotekom ...“ U želji da radnim masama sva prava na obrazovanje i usvajanje tekovina kulture, te da se time učvrsti vlast radnih ljudi i progres društva, Lenjin osuđuje sve namjere da se uvedu bilo kakve školarine, takse u biblioteke i sl.“ (Lalić 1967: 11). Boljševičkoj revoluciji trebaju knjižnice da bi se promicale one knjige pomoću kojih boljševici među „masama“ šire svoje ideje i tako učvršćuju vlast. Učvršćivanju vlasti boljševika, širenju komunističkih ideja stoga trebaju služiti i knjižničari: „Govoreći o ulozi i zadacima bibliotekara, Lenjin smatra da je on duša posla, duša biblioteke. Bibliotekar, po njegovu mišljenju, ne smije biti običan posuđivač knjiga, registrator čitalaca i sl., nego čovjek koji zna prilaziti ljudima, raditi s njima, buditi i razvijati interes čitalaca. Od njega se traži da unosi oduševljenje u svoj rad, da posjeduje veliko pedagoško umijeće u odnosu i dodiru s čitaocem, široko obrazovanje i političku kulturu, jer je „bibliotekar – odgovorni učesnik socijalističke izgradnje“ (Lalić 1967: 11).

U rubrici „Pisci – knjige – čitaoci“ uredništvo javlja o novostima iz Jugoslavije i svijeta, a posebno iz Sovjetskog Saveza: „U čast 50-godišnjice Velike Oktobarske Revolucije već od lanjske godine počeli su sovjetski izdavači da objavljuju na desetine knjiga posvećenih ovom velikom jubileju. U sklopu ovih izdanja nalaze se potpuno nove publikacije, a neke su čak i enciklopedijskog karaktera, kao što je npr. Enciklopedija „Sovjetski Savez“ koja će obuhvatiti dvadeset i dva sveska. (...) O Vladimiru Iljiču Lenjinu priprema se niz novih djela. Jedno od takovih sadržavat će biografsku kroniku Vladimira Iljiča u sedam knjiga. U ovom se poduhvatu potpuno angažirao Institut marksizma-lenjinizma pri CK KPSS.“ (Pisci-knjige-čitaoci 1967: 36-37).

Rusofilstvo također je jedna od konstanti časopisa „Knjiga i čitaoci“, tako 1968., kada je Društvo bibliotekara Hrvatske već suizdavač, nalazimo i ove retke u rubrici „Pisci – knjige – čitaoci“: „U Zapadnoj Evropi sve brže raste popularnost ruskog jezika. Dok je 1957. godine na ruskom jeziku bilo objavljeno 8% čitave naučne literature, u 1965. taj je postotak porastao na 15%!“ (Pisci-knjige-čitaoci 1968: 44).

Već prve godine izlaženja u časopisu se pojavljuje tekst „SSSR – rezultat Oktobra“ knjižničara Mije Haramine, autora mnogih priloga u časopisu napisanih u slavu Lenjina, Oktobarske i socijalističke revolucije. Mijo Haramina je u članku napisao i ove retke: „Po industrijskom potencijalu SSSR je danas jedna od dvije najjače svjetske sile i zaostaje u nekim granama jedino iza Sjedinjenih Američkih Država. Danas na proizvodnju SSSR otpada gotovo jedna petina ukupnog svjetskog bruto-produkta. Ako se i dalje nastavi sadašnji tempo povećavanja industrijske proizvodnje, onda će 1970. god. SSSR stići SAD. Već sada SSSR proizvodi više željezne rude, ugljena, koksa, armiranog betona, električnih i dizel lokomotiva, šećera, vunениh tkanina i dr.“ (Haramina 1967: 2).

Budući da je Mijo Haramina (1926. – 1987.) bio autor čije se ime vrlo često pojavljivalo u časopisu, evo nekoliko podataka o njemu: „Rođen je u Mihovljanu 18. veljače 1926. godine. U partizane je otišao sa 17 godina života, tj. 1943. godine, kada postaje član SKOJ-a, a od 1945. i član SKJ. Od 1953. godine predaje povijest u zagrebačkim školama, a od 1958. godine do kraja svog radnog i životnog vijeka posvećuje se proučavanju povijesti radničkog pokreta, novije povijesti naroda Jugoslavije i razvoju suvremene marksističke misli u nas. U svom plodnom i bogatom radu obavljao je mnoge odgovorne dužnosti. Bio je direktor Političke škole „Medveščak“, predavač povijesti radničkog pokreta u Političkoj školi CK SKH, direktor Centra za dokumentaciju i informacije o suvremenom radničkom pokretu „Božidar Adžija“, a od 1966. godine do prerane smrti voditelj je „Zbirke socijalističke i marksističke misli“ u Radničkoj biblioteci „Božidar Adžija“. Za svoj rad primio je brojna društvena priznanja. Kao odličan poznavalac marksističke literature i povijesti radničkog pokreta napisao je niz stručnih radova, priručnika i bibliografija. Kao odličan poznavalac marksističke literature i povijesti radničkog pokreta u svom je radu dao izuzetan doprinos povezivanju marksističke teorije i prakse. (...) Autor je vrlo značajnih izložbi knjiga i dokumentacijske građe o djelovanju KPJ, SKJ, NOB-e, revolucionarnom Zagrebu, Oktobarskoj revoluciji kao i velikanima radničkog pokreta Marxu, Lenjinu i Titu“ (Pichler 1987: 247-248).

Časopis nije zagovarao komunističku revoluciju samo „reklamiranjem“ Lenjina, Marxa, Sovjetskog Saveza, Oktobarske revolucije i jugoslavenskog komunizma (br. 3-4 iz 1969. u potpunosti je posvećen 50-godišnjici jugoslavenskih komunista), nego je i vrijedna književna djela iščitavao na „revolucionarni način“ pa tako Jelena Zuppa roman Slobodana Novaka „Mirisi, zlato i tamjan“, u članku „Sukob revolucije i trajanja“ (!) iščitava na sljedeći način: „Svojim poetskim stvaralačkim

naporima stoji tako Slobodan Novak na pragu onog bitno novog humanističkog, revolucionarnog koje se u ovom času nalazi u najoštrijem sukobu sa svim onim mračnim postvarenim tragovima nekada stvaralačkog ljudskog djelovanja, a koji se čovjeku isprečavaju na njegovu putu u obliku neuništivog obreda u slavu vječito nepromjenjivog, pukog ljudskog prebivanja i trajanja“ (Zuppa 1969: 10).

Za razumijevanje odnosa časopisa *Knjiga i čitaoci* prema kršćanskoj literaturi važno je treće godište časopisa iz 1969., u kojemu su izašli ključni tekstovi za razumijevanje ignoriranja kršćanske knjige u časopisu. U prvom dvobroju časopisa za 1969., u rubrici „Nove knjige“, izlazi obavijest da su izašle četiri nove knjige koje su svrstane u skupinu „Religija“, a to su:

Ćimić, Esad

Društvo i religija. Marksistička kritika religije. Beograd, (Radn. univeritet „Đuro Salaj“), 1968. 64 str. + bibliografija

MARKSIST, KRŠĆANIN

Dijalog prof. Branka Bošnjaka i prof. o. Mije Škvorca o nekim temama knjige: Filozofija i kršćanstvo. Zagreb, Praxis, 1969. 115 str.

BIBLIJA. Stari i Novi zavjet.

(Ur. Jure Kaštelan, Bonaventura Duda.) Zagreb, Stvarnost, 1968.

Stari zavjet 934 str.

Novi zavjet 368 str.

Leroi-Gourhan, Andre

Religije prehistorije. Paleolit (S franc. Prev. Melita Wolf. Predg. Rudi Supek.) Zagreb, Naprijed, 1968. 147 str.

U časopisu nije prikazana knjiga rasprave između Branka Bošnjaka i o. Mije Škvorca, kasnije pomoćnog biskupa zagrebačkog. Možemo pretpostaviti da je tome razlog taj, da je o. Mijo Škvorc robijao u Staroj Gradišci dvije godine pa je bio osoba koja nema „čistu“ prošlost. Nije prikazano ni prvo izdanje Zagrebačke Biblije, uz koje se vezuje ime komunista i pjesnika Jure Kaštelana – o vjerojatnim razlozima nešto kasnije. Za knjigu Esada Ćimića „Društvo i religija“ knjižničar Mijo Haramina napisao je prikaz. Tekst prikaza donosim u cjelini jer je važan za razumijevanje odnosa časopisa *Knjiga i čitaoci* prema vjeri, posebno kršćanskoj vjeri:

„Autor knjižice „Društvo i religija“ predstavio se našoj naučnoj i kulturno-političkoj javnosti prije dvije godine vrlo zapaženom

studijom „Socijalističko društvo i religija“. Bila je to njegova doktorska disertacija. Ocijenjena je s više strana vrlo dobro. Poznavaoi ove problematike mogli su konstatirati da dr. Ćimić problemima religije pristupa naučno, kao marksist, i da u svojim radovima podvrgava kritici vrlo različita shvaćanja religije i stavove prema religiji u povijesnom razvitku i kod suvremenika.

Naučno popularnim prikazom nastanka i razvitka religije, kao i slijedom misli velikih ateista, autor nastoji da objasni uvjete, njene osnovne oblike, smisao i funkcije u društvu kao i suvremena naučna shvaćanja o uzrocima preobražaja religije i o sudbini religije. Pored toga pisac obrađuje stanje i izgled religije u našem društvu „oslanjajući se na misli sadržane u djelima Marksa, Engelsa i Lenjina“, kao i tekovine suvremene nauke. Odnos države i crkve u našem društvu s više religija također se obrađuje. Ti se odnosi mogu regulirati na više načina, a autor pokazuje što je to specifično u odnosu države i vjerskih zajednica u našoj zemlji. Ima li nešto što razlikuje religiju u našem društvu od drugih religija? Šta je živo, a što mrtvo u tradiciji, ima li u religiji naših vjernika elemenata koje nije nadrastao naš društveni razvitak i koje treba unijeti u riznicu nacionalne kulture? Ovakva i slična pitanja postavlja autor u uvodu i nastoji da na njih odgovori.

Naše vrijeme karakteriziraju povećani naponi da se na ovakva i slična pitanja o odnosu suvremenog društva i religije odgovori naučno. Intelektualni naponi autora daju relativno zaokruženu sliku o problemu religije, njenom nastajanju i iščezavanju kao i o njenim izvorima u suvremenom društvu. Autor ukazuje – kao što je pisao i Marx – da je nastajanje religije povezano s uređenjem svijeta „tako da u njemu čovjek iskusi, prisvoji istinski ljudsko ... Ako čovjeka izgrađuju okolnosti, onda okolnosti moraju izgraditi čovječno“. Drugim riječima, Marxov zahtjev ide za tim da se kritika religije kao zamjena za stvarne nemogućnosti preobrati u revolucionarnu izmjenu svijeta kome je religija bila potrebna.

Ova će knjižica dobro doći svima koji se interesiraju za pitanja religije i ateizma, napose prosvjetnim, javnim i društveno-političkim radnicima, jer ona na osnovu marksističke kritike religije nosi poruku autora da „čovjek nije stvorenje, nego stvaralac, i to ne samo sebe nego i boga. Pa kao što je bog oličenje čovjekove slabašnosti, nastajanje njega, boga, značće oličenje čovekove snage i ljudske moći“ (Haramina 1969: 18-19).

Časopis *Knjiga i čitaoci* bio je ateistički časopis koji je zastupao gledište, da socijalistička revolucija stvara društvo tako humano i tako blizu savršenstva, da će se čovjek u budućem komunističkom društvu osjećati snažnim, tako snažnim da mu neće trebati Bog jer je Bog znak čovjekove slabosti, samo slab čovjek treba Boga. Novi, komunistički čovjek je snažan čovjek koji stvara Boga – on je mnogo snažniji od Boga. Stoga novo socijalističko društvo ima i svoju književnost, naprednu književnost, koja doprinosi stvaranju novoga, snažnoga komunističkog društva koje ne treba Boga. Samo slab čovjek vjeruje da je čovjeka stvorio Bog.

Ideologija komunizma okrenula je svijet naopačke, a čovjeka, tobože snažnoga, učinila je slabim, obmanutim, isključivim, oholim, slijepim, promašenim. Br. 3-4 časopisa *Knjiga i čitaoci* za 1969. u potpunosti je bio posvećen proslavi pedesetgodišnjice jugoslavenskih komunista. Osim popisa literature o jugoslavenskom komunizmu, NOB-u, socijalističkoj revoluciji i sličnim temama, dvobroj je imao i temu „Napredna književnost u razdoblju između dva rata“. Taj je opsežni časopisni uradak ponudio izbor pjesama i proza „jugoslavenskih književnosti“ između dva svjetska rata. Anonimni autor male antologije „napredne“ međuratne književnosti u uvodu je zapisao: „Ovaj izbor tekstova, pisaca, djela i časopisa iz međuratnog razdoblja i o tome razdoblju pokušava da danas, kada slavimo 50-godišnjicu osnutka našeg saveza komunista, u izvjesnoj mjeri predstavi našoj javnosti, a posebno upravo mladoj generaciji onu književnost koja je u mračnom vremenu monarhističke Jugoslavije bila „lux in tenebris“. Ta je književnost svojom borbenom riječi, svojim odlučnim angažiranjem na umjetničkom, kulturnom, društvenom i političkom planu pripremala čitave generacije za odlučnu bitku narodnooslobodilačkog rata i revolucije, bitku čija je pobjeda značila ujedno i pobjedu ideja i ideala naše Partije još od dana njezina osnutka“ (Napredna književnost u razdoblju između dva rata 1969: 28).

Nepoznati sastavljač male antologije „napredne“ književnosti bilježi imena hrvatskih „naprednih“ književnika: Božidar Adžija, August Cesarac, Ivan Dončević, Miroslav Feldman, Ivo Frolo, Stevo Galogaža, Grgur Karlovčan, Otokar Keršovani, Hasan Kikić, Slavko Kolar, Ivan Goran Kovačić, Miroslav Krleža, Mijo Mirković-Mate Balota, Josip Pavičić, Mihovil Pavlek-Miškina, Novak Simić, a u antologiju stavlja ove „napredne“ pjesme hrvatskih pjesnika: „Plameni vjetar“, „Pjesma čovjeka bez posla“ i „Baba cmizdri pod galgama“ Miroslava Krleže, „Monolog s kuglom zemaljskom“ Augusta Cesarca, „Vagonaše“ Dobriše Cesarića, „Jesen“ Mihovila Pavleka Miškine i „Dinamit“ Jure Kaštelana.

Nepotpisani autor u uvodnom dijelu svoje antologije „napredne“ književnosti između dva svjetska rata donosi i nekoliko ulomaka iz eseja Jure Kaštelana „Goranovo književno djelo“, objavljenog u knjizi „Izabrana djela“ Ivana Gorana Kovačića, izdane 1951. u Zagrebu (Nakladno poduzeće „Glas rada“, uredio Dragutin Tadijanović), pa i ovaj ulomak:

„Osnovna je karakteristika književnosti, koja se u tom periodu javlja: pobuna, nepomirljivost s takvom stvarnošću, pošto poto bunt i tendenca, da i naša književnost odrazi avangardistička stremljenja, koja se javljaju u Evropi. Klice tih tendenca vidimo u poeziji Janka Polića Kamova, „futuriste prije futurizma“, Vladimira Čerine, Ulde-rika Donadinija i drugih. Ti prvi upaljeni književni svjetionici, bunt taj nikao je iz naših prilika, iz našeg mračnog stanja kao negacija toga mraka i navjestitelj svjetlijih perspektiva. Godine 1919. stvorena je Komunistička partija Jugoslavije, a pod utjecajem jezivih posljedica Prvog svjetskog, pred činjenicom izvršene Oktobarske revolucije, raste revolucionarna plima u čitavoj zemlji (Josip Broz Tito: Politički izvještaj, V. kongres KPJ, izdanje Kulture, Zagreb, 1948.) Književnost razvija svoj plameni stijeg. Društveni i politički događaji u svijetu i kod nas, najezda fašizma i okupljanje antifašističkih snaga, nalaze uoči narodne revolucije svoj poseban izraz i u našoj književnosti. U njoj se, cjelovito uzeto, pored larpularističkih, a i vladajućih desnih, fašističkih i klerofašističkih tendenca (koje književno ne ostavljaju traga i nemaju nikakva značenja!), izražavaju revolucionarne, konstruktivne i realističke tendence. Književnost se postavlja u prve redove borbenog naroda. To previranje u našoj književnosti ne možemo ni zamisliti bez postojanja Komunističke partije Jugoslavije, koja, u uvjetima monarhofašističkog terora, okuplja sve revolucionarne potlačene patriotske i slobodoljubive snage, da ih povede u narodnu revoluciju i u djelo izgradnje socijalizma u jednoj balkanskoj zemlji, koja je stoljećima bila krvava vjetrometina, poprište najrazličitijih najezda i osvajanja“ (Napredna književnost između dva rata 1969: 32-33).

Prvo je pitanje zašto se nepoznati sastavljač koristi esejom Jure Kaštelana iz 1951., zar nije mogao citirati neki njemu suvremeniji tekst o hrvatskoj (ili „jugoslavenskoj“) književnosti između dva svjetska rata? Mogao je posegnuti za antologijom „Hrvatski pjesnici između dva svjetska rata“ Vlatka Pavletića (Beograd, Nolit, 1963.), pa bi naišao i na imena Ljube Wiesnera, Nikole Polića, Tina Ujevića, Antuna Branka Šimića, Gustava Krkleca, Vjekoslava Majera, Frane Alfirevića, Ive Kozarčani- na ... Kako je Pavletićeva antologija hrvatskog međuratnog pjesništva

objavljena u Beogradu, navedeni pjesnici zacijelo nisu imali u svojim pjesmama „klerofašističke tendence“! Neobično je, da u vrijeme kada Jure Kaštelan mijenja neka svoja razmišljanja, kada s fra Bovanturom Dudom objavljuje Zagrebačku Bibliju, i kada u Beogradu (izdavač Komunist!) priređuje iste 1969. godine s pjesnicima Slavkom Leovcem, Matejom Matevskim, Muharemom Pervićem, Miloradom Stojovićem i Cirilom Zlobecom antologiju jugoslavenskog pjesništva „Ljudi“, časopis Društva bibliotekara hrvatske *Knjiga i čitaoci* objavljuje opsežni tematski prilog o „naprednoj“ književnosti između dva svjetska rata.

Urednik antologije jugoslavenskog pjesništva „Ljudi“ Muharem Pervić ovako je opisao antologiju: „Njen cilj je, prema tome, da jezikom pesništva ukaže na ljude, borce i pesnike, komuniste, kojima je iznad svega stalo do ljudske sreće i slobode, na one pokrete i ličnosti, ideje i akcije koji su revolucionisali ne samo svoje vreme, već su težili da načelo revolucionarnosti učine i trajnom duhovnom i etičkom baštinom čovekovog života i svesti“ (Ljudi 1969: 462). U toj su se antologiji kao „komunisti“ i „revolucionari“ našli i ovi međuratni hrvatski pjesnici: Tin Ujević, Antun Branko Šimić, Nikola Šop, Vlado Vlasisavljević, Vladimir Nazor, Dragutin Tadijanović. Očito je, da je sastavljač izbora „napredne“ književnosti u časopisu *Knjiga i čitaoci* ostao na revolucionarnim pozicijama Jure Kaštelana iz 1951., dok je sam Kaštelan dijelom mijenjao svoje vidike. Antologija „napredne“ međuratne jugoslavenske književnosti ukazuje na komunističku, revolucionarnu rigidnost časopisa *Knjiga i čitaoci*, koji čak nije pratio ni nove „tendence“ među komunistima, nego je ostao na pozicijama Jure Kaštelana iz 1951. godine.

U svom eseju o Ivanu Goranu Kovačiću iz 1951., a na koji se poziva časopis, Kaštelan zapisuje izraz „književnost klerofašističkih tendenca“, kojoj je dakle suprotstavljena „napredna“, „progresivna“ književnost. Kaštelan ne spominje koji su to hrvatski književnici pripadali „klerofašističkoj“ književnosti, jesu li to bili, primjerice, Đuro Sudeta, Ivan Lendić, Sida Košutić, Ilija Jakovljević, Jeronim Korner, Antun Bonifačić, Vinko Nikolić? Njihova imena ne spominju se u časopisu *Knjiga i čitaoci* jer je za časopis *Knjiga i čitaoci* hrvatska književnost kršćanskog nadahnuća bila književnost „klerofašističkih tendenca“.

Zanimljivo je, da je na primjercima časopisa *Knjiga i čitaoci*, koji se nalaze danas u Gradskoj knjižnici u Zbirci BDI (Bibliotekarstvo-Dokumentacija-Informacija), nečijom rukom zapisano, uz naslove „Napredna književnost u razdoblju između dva rata“ i „Izbor radova o književnosti između dva rata“, ime knjižničara Gradske knjižnice u Zagrebu Dubravka Štiglića kao autora antologije „napredne“ književnosti, ali je nečija

druga ruka, vjerojatno ruka Dubravka Štiglića, prekrizila to ime. Dubravko Štiglić (1928.-2011.), knjižničar u Gradskoj knjižnici, zajedno s kolegom iz Knjižnice Božidara Adžije Mijom Haraminom, autor je više bibliografija „revolucionarnih“ i „NOB-ovskih“ knjiga, primjerice „Revolucionarni Zagreb : (izbor literature u povodu 30. godišnjice oslobođenja)“, Zagreb, Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1976. (bibliografija je izašla kao posebni otisak iz časopisa *Knjiga i čitaoci*, god. IX., br. 5-6 iz 1975.). Ne znamo dakle je li Dubravko Štiglić autor antologije „napredne“ jugoslavenske književnosti iz 1969., ali znamo da se na početku 1970. njegovo ime pojavilo među imenima članova uredništva časopisa. Tijekom sedamdesetih godina Mijo Haramina i Dubravko Štiglić sve više dominiraju časopisom pa nije neobično da se na početku 1974. godine uredništvo seli u prostorije Knjižnice Božidara Adžije – Lenjinov trg br. 2. Naime, osim Mije Haramine, i Dubravko Štiglić, premda knjižničar Gradske knjižnice, djeluje u Knjižnici Božidara Adžije – uređuje i vodi tribinu Informativna srijeda, namijenjenu zagrebačkim knjižničarima koji rade u narodnim knjižnicama, tribinu za koju cenzorski bira knjige koje će biti knjižničarima predstavljene, e da se možda knjižničari ne bi zaprljali prikazom neke knjige koja pripada književnosti „klerofašističkih tendencija“. Sasvim prirodno, časopis koji je često veličao vođu sovjetske Oktobarske revolucije Vladimira Iljiča Lenjina završio je na Lenjinovom trgu, na kojemu će se skončati svoj revolucionarni život 1979. godine.

Tijekom povijesti uredništvu časopisa samo jednom se dogodilo, da nije bilo dovoljno „budno“ pa da je objavilo članak koji se afirmirao hrvatsku kršćansku knjigu. Riječ je o članku Zlatka Gorjana „Prevodilačka djelatnost u Hrvatskoj“, objavljenom u prvoj godini izlaza časopisa 1967., u br. 3-4., „inkriminirani“ dio je ovaj:

„Sv. Jeronim „Dalmatinac“ (oko 340-420) autor je Vulgate, tj. Latinskog prijevoda Sv. Pisma, poznavalac mnogih semitskih jezika i njega smatraju zaštitnikom prevodilaca.

Ne samo u našoj, nego i u mnogim drugim nacionalnim književnostima početak književnosti treba tražiti u sredini ili potkraj srednjeg vijeka, kad se počinju prevoditi crkvene knjige, liturgični priručnici, odlomci Biblije. Tako je i kod jugoslavenskih naroda: u 9. stoljeću braća Ćiril i Metoda, Makedonci iz okolice Soluna, vrše tu misiju prevođenja da bi evangelizirali Moravske Slavene. Oni su tu svrhu izumili pismo (glagoljicu) i oblikovali književni jezik. To je prvi književni jezik Jugoslavena i Slavena uopće, jer će se njime služiti i Rusi. (Odatle relativno velik broj jugoslavizama u starijem ruskom jeziku.) Prijevodi Ćirila i Metoda predstavljaju osnovu

književnih nastojanja kod Jugoslavena, jer se – prilikom prepisivanja – stari crkvenoslovenski jezik prilagođuje živom govoru (redakcije i recenzije). Katolički Hrvati u srednjem vijeku postižu izvanrednu povlasticu da se služe tim jezikom i ta je povlastica i danas u snazi u nekim dijelovima Hrvatskog primorja“ (Gorjan 1967: 16.).

Časopis je dakle rijetko spominjao knjige o kršćanstvu, uglavnom samo one koje su pisali marksisti, a knjige „kršćanskih tendenca“ gotovo uopće ne, uz dvije do tri iznimke.

Popis knjiga kojima je tema bilo kršćanstvo, u potpunosti ili u nekom aspektu, a koje su navedene u popisima novih knjiga u časopisu *Knjiga i čitaoci* (ako obavijest o objavljenoj knjizi prati bilješka o sadržaju knjige, navedena je uz knjigu):

1967:

-

1968:

Stane Kavčić:

PROMJENE U KATOLIČKOJ CRKVI. Beograd, „Komunist“, 1967., str. 117.

„Ovaj rad je značajan prilog proučavanju problematike odnosa crkve prema socijalizmu i komunistima. Tim više, što se od pape Ivana XXIII potpuno mijenja odnos prema socijalizmu. Sve do nedavna Vatikan nije shvaćao ili nije htio da shvati socijalizam i socijalističke revolucije. Sada u socijalističkim zemljama, zbog ateističkog stava, prijeti opasnost da se ne shvate nastojanja katoličke crkve i Vatikana.“

MARUĆ. Hrvatski književni zbornik. Povodom stote godišnjice osnutka izdalo Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, 1868 – 1968. Zagreb, Hrvat. Knjiž. društvo sv. Ćirila i Metoda, 1968. 434 str.

AKTUALNA IDEJNO-POLITIČKA PITANJA POVODOM PROMJENA U KATOLIČKOJ CRKVI. Zadar, (Općinski komitet SKH Zadar) 1967.

1969:

Ćimić, Esad

DRUŠTVO I RELIGIJA. MARKSISTIČKA KRITIKA RELIGIJE. Beograd, (Radn. univerzitet „Đuro Salaj“), 1968. 64 str. + bibliografija

MARKSIST, KRŠĆANIN. Dijalog prof. Branka Bošnjaka i prof. o. Mije Škvorca o nekim temama knjige: Filozofija i kršćanstvo. Zagreb, Praxis, 1969. 115 str.

BIBLIJA. Stari i Novi zavjet. (Ur. Jure Kaštelan, Bonaventura Duda.) Zagreb, Stvarnost, 1968. Stari zavjet 934 str. Novi zavjet 368 str.

1970:

Ćimić, Esad

SAVEZ KOMUNISTA I RELIGIJA. (Beograd), Komunist, 1969. 43 str. (Aktuelne teme)

Gams, Andrija

BIBLIJA U SVETLU DRUŠTVENIH BORBI. Beograd, (Vlast. nakl.) (Štampa: Servis Saveza udruženja pravnika Jugoslavije), 1970. 207+(7) str.

1971:

Čimić, Esad

SOCIJALISTIČKO DRUŠTVO I RELIGIJA. Ispitivanje odnosa između samoupravljanja i procesa prevladavanja tradicionalne religije. (2. izd.) Sarajevo, Svjetlost, 1970. 307 str. Bibliografija 264-272 str.

Šagi-Bunić, Tomislav

CRKVA I DOMOVINA. Zagreb, (Kršćanska sadašnjost), 1970. 77+[2] str. (Znakovi i gibanja, knj. 8)

Ratzinger, Joseph

UVOD U KRŠĆANSTVO. Predavanja o apostolskom vjerovanju. (prev. Ivo Stipančić). Zagreb, (Kršćanska sadašnjost), 1970. 343 str. (Biblioteka Polazišta, sv. 4-5)

Bošnjak, Branko.

GRČKA FILOZOFSKA KRITIKA BIBLIJE. Kelsos contra apologeticos. Zagreb, Naprijed, 1971. 365+(4) str.

Pavičević, Vuko

SOCIOLOGIJA RELIGIJE. Sa elementima filozofije religije. Beograd, Zavod za izdavanje udžbenika Socijalističke Republike Srbije, (1970). 200 + /3/ str.

1972.:

Petešić, Ćiril

ŠTO SE DOGODILO U KATOLIČKOJ CRKVI U HRVATSKOJ? Zagreb, Stvarnost, 1972. 231 str.

1973.:

-

1974:

-

1975.:

-

1976.:

-

1977.:

-

1978.:

Kurtović, Todo

CRKVA I RELIGIJA U SOCIJALISTIČKOM SAMOUPRAVNOM DRUŠTVU.
(izbor Dragan Bartolović i dr. Franc Cengle.) Beograd, „Rad“, 1978. 386 str.

1979.:

-

Kao što se vidi iz popisa, kako je na uređivanje časopisa sve više utjecao dvojac Dubravko Štiglic – Mijo Haramina, tako je prestalo obavještanje o knjigama koje imaju bilo kakve veze s kršćanstvom kao temom.

Časopis *Knjiga i čitaoci* propustio je obavijestiti knjižničare u knjižnicama u Hrvatskoj o knjigama kršćanske tematike i nadahnuća, a koje su objavljene u Hrvatskoj u razdoblju u kojem je izlazio časopis, od 1967. do 1979., naročito o knjigama „Kršćanske sadašnjosti“ i Hrvatskog književnog društva sv. Ćirila i Metoda (prije 1945. i od 1990. HKD sv. Jeronima). Navest ću samo knjige HKD sv. Ćirila i Metoda, budući da je HKD sv. Ćirila i Metoda objavljivalo knjige većinom za šire čitateljstvo i književna djela, tako da su brojne knjige HKD sv. Ćirila i Metoda našle svoja mjesta na policama knjižnica prije 1945. Ne navodim sve knjige HKD sv. Jeronima koje su izašle u navedenom razdoblju – izostavio sam većinu pastoralnih priručnika i molitvenika. Knjige su razvrstane po godinama objavljivanja, od 1967. do 1979., a unutar svake godine po abecedi:

1967.:

HEFFLER, Ferdo

Mali kršćanski nauk / Heffler, Kornfeind ; priredio Nikola Kolarek. – Zagreb, 1967. – 128 str.

JURAS-LJUBIĆ, Antica

Zgode i nezgode Ciplića Njuškalića : čudnovati doživljaji jedne ribice u Jadranskom moru / ilustrirala Ivka Vidić-Ljubić. Zagreb, 1967. – 109 str. – (Lipa : knjige za djecu ; br. 2)

PAULUS VI, papa

Populorum progressio : enciklika o razvitku naroda. – Zagreb, 1967. – 46 str. – (Dokumenti / Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda ; 1)

ŠVEL GAMIRŠEK, Mara

Priče za Sveu i Karen / [ilustrator slikar Ivan Filakovac]. – Zagreb, 1967. – 119 str. – (Lipa : knjige za djecu ; br. 1)

Str. 117-119: O piscu ove knjige / Juraj Lončarević

1968.:

BARREAU, Jean Claude

- Vjera jednog poganina. – Zagreb, 1968. – 64 str. – (Novi vidici ; br. 2)
Predgovor Radovan Grgec.
- JAKŠIĆ, Ante
Povratak u djetinjstvo / [ilustrator] Josip Martinko. – Zagreb, 1968. – 94 str. –
(Biblioteka Žetva ; br. 1)
- KRČMAR, Stjepan
U zrcalu. – Zagreb, 1968. – 76 str. – (Biblioteka Žetva ; br. 2)
Str. 75-76: Pogovor / Mara Švel-Gamiršek
PASTIRSKO pismo o razvoju i integraciji zemlje : povodom prve godišnjice
enciklike *Populorum progressio* : 26. ožujka 1967. / meksički biskupi – 26. ožujka
1968. – Zagreb, 1968. – 48 str.
- PIUS XII, papa
Divino afflante spiritu : enciklika o unapređivanju studija Svetoga pisma. –
Zagreb, 1968. – 42 str. – (Dokumenti : biblioteka Centra za koncilski istraživanja,
dokumentaciju i informacije ; 20)
Str. 37-42: Pogovor / Bonaventura Duda
PREMA susretu religija : sugestije za dijalog : opći dio / Sekretarijat za
nekršćane. – Zagreb, 1968. – 50 str. – (Dokumenti / Kršćanska sadašnjost ; 9)
- RICOV, Joja
Marabunta : pjesme : (1955-1959). – Zagreb, 1968. – 108 str.
Sadrži i: Prepjevi : (originali s usporednim tekstom) / [Salvatore Quasimodo,
Alfonso Gatto, Juan Ramon Ramirez]
- WALLACE, Lewis
Ben Hur : pripovijest iz vremena Kristova. – Zagreb, 1968. – 252 str. –
(Biblioteka Zlatno pero ; knj. 1)
- 1969.:
- BALENTOVIĆ, Ivo
Dječak i limena truba. Zagreb, 1969. – 167 str. – (Lipa : knjige za djecu ; br.3)
Str. 163-165: O piscu ove knjige / Mara Švel Gamiršek
- BERNANOS, Georges
Dnevnik jednoga seoskoga župnika / [s francuskog preveo Svevlad Slamnig]. –
Zagreb, 1969. – 248 str. – (Biblioteka Romani ; br. 2)
- BUTURAC, Josip
Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima ili sv. Ćirila i Metoda : 1868-1968.
Zagreb, 1969. – 84 str. Bibliografija
- DANIELOU, Jean
Osporavanja i svjedočenja. – Zagreb, [1969]. – 64 str. – (Novi vidici ; br. 3)
- DANIELOU, Jean
Vjera kroz vjekove i čovjek današnjice. – Zagreb, 1969. – 86 str. – (Novi vidici
; br. 4)
- MARAKOVIĆ, Ljubomir
Petar Preradović. – Zagreb, 1969. – 92 str. – (Biblioteka Eseji i članci ; br. 1)
Str. 63-65: Bilješka o piscu / Stanko Tenšek
- SIENKIEWICZ, Henryk

Quo Vadis : roman iz doba rimskog cara Nerona / za biblioteku Zlatno pero nanovo ispričan. – [Sažeto izd.]. – Zagreb, 1969. – 264 str. – (Biblioteka Zlatno pero ; knj. 4)

ŠENOVA, August

Kletva : historijski roman. – Zagreb, 1969. – 206 str. – (Biblioteka Zlatno pero ; knj. 3)

1970.:

ZA BLAGDANSKIM stolom : pjesnički susreti / [uredio Ante Jakšić]. – Zagreb, 1970. – 118 str.

Pjesnička antologija.

1971.:

CLAUDEL, Paul

Navještenje / preveo Janko Marinković. – Zagreb, 1971. – 150 str. – (Džepna knjiga ; 1)

DR JOSIP Andrić : 1894-1967 : zbornik / [glavni urednik Ladislav Beršek]. – Zagreb : Organizacioni odbor za podizanje spomenika dru Josipu Andriću : Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, 1971. – 159 str.

GOLDMANN, Otto

Ima li Biblija pravo? / preveo Franjo Carev. – Zagreb, 1971. – 68 str.

GREENE, Graham

Svršetak ljubavne priče / preveo Branko Černicki. – Zagreb, 1971. – 234 str. – (Džepna knjiga ; 2)

IZ HRVATSKE marijanske lirike / sastavile Renata Piličić, Ivanka Rukavina. – Zagreb, 1971. – 107 str.

KUNIČIĆ, Jordan

Katolička društvena nauka : katolička sociologija. – Zagreb, 1971. – 168 str.

MAYER, Milutin

Medvedgradski jastrebovi : historijski roman iz XV stoljeća. – Zagreb, 1971. – 191 str.

Str. 189-191: O piscu ove knjige / Josip Berka

OBLJETNICE hrvatskih velikana / [uredio i opremio Stanko Tenšek]. – Zagreb, 1971. – 87 str.

Iste godine izašlo je 2. izd.

PUTNIK marijanski : zbirka hrvatskih narodnih pjesama bistričkih romara / izabrao i priredio K. Mlač. – Zagreb, 1971. – 80 str. – Puno ime priređivača: Krešimir Mlač.

1972.:

BOELL, Heinrich

Kruh ranih godina / Heinrich Böll ; [preveo] Stjepan Hosu. – Zagreb, 1972. – 120 str. – (Džepna knjiga ; 4)

Roman.

CLAUDEL, Paul

Razdioba podneva / adaptacija i prijevod Petar Selem i Daša Bradičić. Zagreb, 1972. – 122 str. – (Džepna knjiga ; 3)

DŽALTO, Stjepan

Selo Svađalovo. – Zagreb, 1972. – 118 str. – (Biblioteka Žetva ; br. 4)

GRGEC, Petar

Bijeg u djetinjstvo / [omot i crteže izradio Ivan Lacković-Croata]. – Zagreb, 1972. – 131 str.

Pjesme

GUITTON, Jean

Što vjerujem / [s francuskog preveo Radovan Grgec]. – Zagreb, 1972. – 117 str. – (Novi vidici ; br. 5)

OBERSKI, Janko

Biblijska povijest Staroga i Novoga zavjeta / Janko Oberški, Adalbert Rebić ; [slike izradila Lambertina Grgec]. – 3. Popravljeno izd. – Zagreb, 1972. – 259 str.

1973.:

BEZIĆ, Živan

Tko je apostol?. – Zagreb, 1973. – 215 str.

BUTURAC, Josip

Povijest Katoličke Crkve među Hrvatima / Josip Buturac, Antun Ivandija. – Zagreb, 1973. – 372 str., [32] str. s tablama, [5] presavijenih listova sa zemljopisnim kartama

CRKVENI priručnik za rimokatoličke župa grada Zagreba i okolice / uredio Vilim Nuk. – Zagreb, 1973. – 100 str., [1] presavijeni list s crkvenom kartom grada Zagreba

ČUK, Ivon

Orijaš kršćanstva : romansirani životopis sv. Pavla Apostola / Yves Ivonides. – Zagreb, 1973. – 196 str. – Pravo ime autora: Ivo Čuk

FABBRI, Diego

Suđenje Isusu / [preveo Radovan Grgec]. – Zagreb, 1973. – 164 str. – (Džepna knjiga ; 5)

Drama

GRGEC, Radovan

Novo i staro. – Zagreb, 1973. – 79 str. – (Novi vidici ; br.6)

1974.:

ĆORKOVIĆ, Miroslav

Hrvoje Vukčić Hrvatinić : neke misli o potrebi valorizacije toga velikana i njegova doba. Zagreb, 1974. – 71 str., [8] str. s tablama. – (Biblioteka Nekad i sad ; br. 2)

DŽALTO, Stjepan

Gladne i nemirne godine – Zagreb, 1974. – 156 str. – (Biblioteka Romani ; 4)

GUITTON, Jean

Katolicizam / [s francuskog preveo Radovan Grgec]. – Zagreb, 1974. – 96 str. –

(Novi vidici ; br. 7)

Str. 5-6: Predgovor / Franjo Kuharić

INSTITUT za crkvenu glazbu Zagreb : prvo desetljeće djelovanja 1963-1973. – Zagreb, 1974. – 32 str.

MANZONI, Alesandro

Zaručnici : roman. – Zagreb, 1974. – 200 str. – (Biblioteka Zlatno pero ; knj. 5)

MUDRINJAK, Damir

Maksimir nekad i sad : (monografija-vodič) : objavljeno povodom 180. obljetnice utemeljenja parka. Zagreb, 1974. – 72 str., [8] str. s tablama. – (Biblioteka Nekad i sad ; br. 1)

1975.:

BARCLAY, Florence Louise

Ružarij : roman. – Zagreb, 1968. [i.e. 1975]. – 224 str. – (Biblioteka Zlatno pero ; knj.2)

BUBALO, Janko

Između sna i zastava. – Zagreb, 1975. – 71 str.

Str. 67-69 : Pogovor / Radovan Grgec

Pjesme

DAMJANOVIĆ, Damjan

Sveti Franjo u Zagrebu – na Kaptolu : prikaz stare kapele i štovanje sv. Franje kroz 750 godina u starom Zagrebu. – Zagreb, 1975. – 79 str. – (Biblioteka Nekad i sad ; sv. 3)

DANIELOU, Jean

Vjera kroz vjekove i čovjek današnjice / [s francuskog preveo Radovan Grgec]. – 2. Izd. – Zagreb, 1975. – 125 str.

GUITTON, Jean

Pavao VI. i Sveta godina : put k obnovi i pomirenju / [s franc. prev. Radovan Grgec ; predgovor Pavao VI.]. – Zagreb, 1975. – 94 str.

NARODNE pjesme iz Hercegovine i duvanjsko-livanjskog kraja / sabrao i priredio Anđelko Mijatović. – Duvno : Naša ognjišta ; Zagreb : Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, 1975. – 144 str. – (Knjižnica Naših ognjišta ; knj. 12)

PAPINI, Giovanni

Sveti Augustin / [s talijanskog preveo Frane Sentinella]. – Zagreb, 1975. – 198 str.

1976.:

ALILOVIĆ, Ivan

Duhan i život naroda u Hercegovini. – Zagreb, 1976. – 183 str.

BERKA, Josip

Riječi pjevaju : stihovi i proza. Zagreb, 1976. – 48 str.

GRGEC, Petar ; RABADAN, Vojmil.

Legende o kraljici Jeleni. Zagreb, 1976. – 111 str. (Mala scena ; sv. 1) Sadrži: Blago kraljice Jelene : zbornica recitacija / Petar Grgec ; Gospin bunarić : solinska sjećanja u jednom činu ; Poruka majke Jelene : spomen-sjelo u jednom činu / J. Marinov

J. Marinov je pseudonim Vojmila Rabadana

HRVATSKE pučke mise / Ivan Bartolić ... [et al.]. – Zagreb, 1976. – 1 vokalna partitura (59 str.)

Iz sadržaja: Hrvatska misa / Ivan Bartolić. Dječja pučka misa ; Misa za pokojne / Ljubomir Galetić. II. pučka misa / Ivan Glibotić. Hrvatska pučka misa / Andjelko Klobučar. Pučka misa / Mato Leščan. Hrvatska pučka misa / Andjelko Milanović. Hrvatska pučka misa / Ivo Peran. Misa prva / Albe Vidaković. VIII. koralna misa andjeoska. Pjevani dijelovi Reda mise na latinskom jeziku. Gregorijanski koral : misa za pokojne.

HUBER, Georges

Moj će anđeo ići pred tobom / preveo Radovan Grgec. – Zagreb, 1976. – 127 str. – (Novi vidici ; br.8). – Prijevod s njemačkog.

VALIDŽIĆ-Čelkanović, Mirko

Izabrane pjesme / izbor i uvodna riječ Branko Krmpotić. – Zagreb, 1976. – 144 str.

VASILJ, Stanko

Povjerovali smo ljubavi : kratki uvod u kršćansku vjeru. – Zagreb, 1976. – Duvno : Naša ognjišta ; Zagreb ; hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, 1977. – (Knjižnica Naših ognjišta ; knj. 14)

1977.:

BILIĆ-TUSUN, Dinko

Darovi srca / [oprema Ivan Lacković-Croata]. – Zagreb, 1977. – 72 str. Str. 5-8: Povjerenje u poetsku riječ / J. L.

BUBALO, Janko

Prema sidrištu. – Zagreb : HKD sv. Ćirila i Metoda ; Duvno : Naša ognjišta, 1977. – 84 str. – (Knjižnica Naših ognjišta ; knj. 17)

Pjesme

BUTURAC, Josip

Crkveno-kulturna povijest Požege i okolice : 1277-1977 : prigodom proslave 750-godišnjice grada Požege. Zagreb, 1977. – 199 str.

CVEKAN, Paškal

Virovitica i Franjevci : povijesno-kulturni prikaz sedam stoljetne povezanosti Virovitice s Franjevcima prigodom 200 godina posvećenja samostanske crkve Svetoga Roka, jedinstveno vrijedna i sačuvana baroknog spomenika u Virovitici. Zagreb, 1977. – 164 str.

ĆUK, Ivan

Fatima, da ili ne? : u povodu 60-obljetnice Marijinih ukazanja u Fatimi / Yves Ivonides. – Zagreb, 1977. – 303 str. – (Knjižnica u pravi trenutak ; 47)

Yves Ivonides je pseudonim Ivana Ćuka.

ĐARMATI, August

Iznad omeđenih krugova. – Zagreb, 1977. – 112 str.

KOLARIĆ, Juraj

Dvjesto novokapeličkih proljeća : povijest župa Ratkovića, Siče-Dubovac i Nova Kapela : (1334-1977 : (povodom 200. Obljetnice posvete župne crkve u Novoj

Kapeli). – Zagreb, 1977. – 256 str., [16] str. s tablama
KUNTARIĆ, Đuro

Vilma Nožinić slavuj naših gajeva : Požega 26. XI. 1897. – Umag 2. III. 1975. :
zlatno doba hrvatske opere. – Zagreb, 1977. – 61 str., [8] str. s tablama

ŠOŠIĆ, Davorin

Rekvijem samom sebi. Zagreb, 1977. – 29 listova

1978.:

BONNET, Serge

Neoklerikalizam i pučki katalicizam / Serge Bonnet, Radovan Grgec, Tomo
Vereš. – Zagreb, 1978. – 95 str. – (Novi vidici ; br. 9)

HORVATIĆ, Dubravko

Sveti Juraj i zmaj : tri dramska teksta. Zagreb : HKD sv. Ćirila i Metoda ; Duvno
: Naša ognjišta, 1978. – 159 str. – (Knjižnica Naših ognjišta ; knj. 18)

RABADAN, Vojmil

Povijest na pozornici. Zagreb, 1978. – 118 str. Sadrži: Zvono utjehe žalosnih : 1
slika za 6 ženskih uloga ; Kob posljednje kraljice bosanske : 2 slike za 8 ženskih
uloga ; Mlin Matije Gupca : 3 slike za 3 muške i 4 ženske uloge

Pseudonim autora: J. Marinov

1979.

ALILOVIĆ, Ivan

Dr. Ante Radić velikan hrvatske kulture : o 60. obljetnici smrti. – Zagreb, 1979.
– 63 str.

JAKŠIĆ, Ante

Molitve pod zvijezdama. – Zagreb, 1979. – 146 str.

Str. 99-105: Jakšićevi pjesnički samogovori / Juraj Lončarević

KRISTOVA nauka : katolički katekizam za odrasle / [urednici Ronald Lawler ...
et al. ; autori Lorenzo Albacete ... et al.] ; s engleskog preveo Josip Wiessgerber. –
Zagreb, 1979. – 486 str.

MARČINKO, Mato

Mjesečev zavičaj / T.J.H. Mar. – Zagreb, 1979. – 108 str.

Pjesme.

PETRAK, Ljudevit

Pleternica vjekovima. – Zagreb, 1979. – 383 str.

Literatura:

- Gorjan, Zlatko (1967). Prevodilačka djelatnost u Hrvatskoj. *Knjiga i čitaoci*. 1, 3-4, 15-17.
- Haramina, Mijo (1969). Esad Ćimić: Društvo i religija. *Knjiga i čitaoci*. 3, 1-2: 18-19.
- Haramina, Mijo (1967). SSSR – rezultat Oktobra. *Knjiga i čitaoci*. 1, 3-4: 1-3.
- Haramina, Mijo ; Štiglić, Dubravko (1974), *Oslobođenje Zagreba : izbor knjiga i članaka*. Zagreb: Radnička biblioteka „Božidar Adžija“.
- Haramina, Mijo ; Štiglić, Dubravko (1976). *Revolucionarni Zagreb : (izbor literature u povodu 30. godišnjice oslobođenja)*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Kaštelan, Jure (1951). Goranovo književno djelo. U: *Ivan Goran Kovačić. Izbabrana djela*. Zagreb: Glas rada.
- Lalić, Vinko (1967). Lenjin o bibliotekama. *Knjiga i čitaoci*. 1, 1-2: 10-11.
- Ljudi : [izbor iz poezije o revoluciji i za revoluciju] / [priredili Jure Kaštelan ... et al.]*. 1969. Beograd: Komunist.
- Napredna književnost između dva rata (1969), *Knjiga i čitaoci*. 3, 3-4: 28-86.
- Pichler, Marija (1987), „Mijo Haramina“. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. 30, 1-4: 247-248.
- Pisci – knjige – čitaoci (1967), *Knjiga i čitaoci*. 1, 3-4, 35-44.
- Pisci – knjige – čitaoci (1968), *Knjiga i čitaoci*. 2, 3-4: 38-52.
- Stipčević, Aleksandar (1992) *Cenzura u knjižnicama*. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti.
- Stipčević, Aleksandar (2008), *Socijalna povijest knjige u Hrvata. Knj. 3: Od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas*. Zagreb: Školska knjiga.
- Štiglić, Dubravko (1962), *Izbor dela o Narodnooslobodilačkoj borbi : bibliografski priručnik*. Beograd: savez organizacija i ustanova za širenje knjige ; Zagreb: Savez knjižnica i čitaonica NR Hrvatske.
- Štiglić, Dubravko (1975). U spomen drugu Vinku Laliću. *Knjiga i čitaoci*. 9, 3-4: 102-105.
- Vegh, Željko (2015.). Sudbina knjiga kršćanske tematike i nadahnuća u Gradskoj knjižnici u Zagrebu u doba komunizma. *Kroatologija : časopis za hrvatsku kulturu*. 6, 1-2: 27-93.
- Zuppa, Jelena (1969). Sukob revolucije i trajanja. *Knjiga i čitaoci*. 3, 1-2: 8-11.

Christian Books censorship in Journal *Knjiga i čitaoci* (Book and Readers) (1967 - 1979) by “Društvo bibliotekara Hrvatske” / “Hrvatsko bibliotekarsko društvo” (Association of Croatian Librarians / Croatian Library Association)

In this paper, the author presents the history of the Journal *Knjiga i čitaoci* (Book and Readers), intended for libraries in Croatia. As the main additions to the Journal were the lists of new books in libraries and description of selected new titles, the Journal had an extremely important role in the policy of the library's new acquisitions. In the twelve years of Journal's existence, in the lists of new books, the Journal has listed only a dozen books which addressed the topic of Christian faith, and some of these books were written by Marxists. The editorial board of the Journal considered the leader of October Revolution, Vladimir Ilich Lenin, a role model for every librarian, as he believed that the value of libraries was not the number of old and rare books they hold, but rather the number of books which promote the idea of Bolshevik Revolution. That is why the Journal advocated a "socialist librarian" – a librarian who promotes the ideas of the socialist revolution through books.

Publication of the Journal started in 1967. “Savez ustanova i organizacija za širenje knjige SRH” (Institutes and Organizations for Book Popularization Association of SRH), with “Prosvjetni sabor SRH” (The Education Council of SRH), Association of Croatian Librarians has been the co-publisher since 1968, and the sole publisher since 1970 was DBH, which, in 1971, changed its name to the Croatian Library Association. In the first two years of publishing, Vinko Lalić – secretary of the Association of Institutes and Organizations for Book Popularization of SRH, held the key role in Journal editing, followed by librarians from the Zagreb City Libraries - Božidar Adžija, Mijo Haramina and Dubravko Štiglić.

In the final part of the article, the author lists several books published by “Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda” (Croatian Literary Association of St. Cyril and Methodius) in the period from 1967 to 1979, about which the libraries were not informed.

Key words: book censorship; Journal *Knjiga i čitaoci* (Book and Readers); Croatian Library Association; Communism; Leninism; *socialist librarian*; Croatian Literary Association of St. Cyril and Methodius